DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

N°. 62. **Dingsdag 11 December.** **1855.**

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schooneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, N°. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. ***f* 4.50**; franco per post ***f* 5.50.**
Advertentiën van 1—6 regels ***f* 1.** Voor elken regel meer **15 cents**; behalve **35 cents zegelgeld.**
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van ***f* 1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

De *Arnhemsche Courant* behelst in haar nommer van 3 dezer weder een aanval tegen de Regering over het te laat inzenden van ontwerpen van wet, waardoor de werkzaamheden der Tweede Kamer zouden gestremd worden, terwijl het, ten gevolge van die late aanbieding, te verwachten was, dat in den loop van het tegenwoordig zittingjaar weinig of niets zou tot stand komen. Inderdaad, die aanmerking heeft ons bevreemd, want het getal nommers van de werkzaamheden der Tweede Kamer bedraagt reeds een vijftigtal. Daaronder merken we ontwerpen op nopens de banken van leening, huishouding en tucht op de koopvaardijschepen, wees- en momboirkamers, binnenlandsch gedistilleerd, bieren en azijnen, maatschappij van weldadigheid, wijziging der regten van visch, de zeevisscherijen enz. Daaruit blijkt dus, dat de werkzaamheden der Tweede Kamer, ook al neemt men eenig reces, niet lang behoeven stil te staan.

Wat de zoogenaamde organieke wetten aangaat, die nopens de regterlijke organisatie en wegens het beleid der Regering in West-Indie zijn bereids aan de Kamer aangeboden. Het Ministerie heeft dus zijn pligt ten deze vervuld. Het hangt van de Kamer af te bepalen, hoe zij hare werkzaamheden wenscht te regelen. Wil zij die spoedig voortzetten, dan zal er gedurende het tegenwoordig zittingjaar nog ruim tijd overblijven, om deze en andere gewigtige wets-ontwerpen, die in gereedheid gebragt worden, af te doen.

Het voorname punt, waarop men wijst, was de wet, die uit art. 99 der kieswet voortvloeit. De tabel, regelende de verdeeling des Rijks in kiesdistricten, en bepalende het getal der in elk district te kiezen leden, moet, volgens art. 99, *om de vijf jaren worden herzien*. De kieswet dagteekent van 7 Julij 1850, en nu zegt de *Arnhemsche Courant*: alzoo *moest* die tabel na 7 Julij 1855 herzien en in verband met de bevolking worden gebragt. Wij zijn het in dit opzigt met de *Arnhemsche Conrant* volkomen eens. *Nà* 7 Julij 1855 moet de tabel herzien worden. Nergens is echter bepaald, dat dit reeds den 8 Julij had moeten geschieden. Een werk van dat gewigt en van dien omvang vordert toch wel eenige overweging. Ook in 1850 kwam die tabel niet zoo spoedig tot stand, en zij werd gedurende de discussie nog al eenigzins gewijzigd. Eene aanbieding in de vorige zitting, *na* 7 Julij 1855, had tot niets gebaat, want de Kamer zou daarvoor wel niet bijeen gebleven zijn. Ook in het begin der tegenwoordige zitting had eene indiening niet geholpen, want vóór de begrooting had men het ontwerp zeker niet afgedaan, en na de behandeling der begrooting wordt er altijd eenig reces genomen. Maar wij kunnen de *Arnhemsche Courant* volkomen gerust stellen. Het Ministerie verliest dit gewigtig onderwerp niet uit het oog. Zoo wij wel onderrigt zijn, is het ontwerp gereed en zal het eerlang aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Er behoeft dus geen vrees te bestaan. De kiesgeregtigden zullen ruim gelegenheid hebben, om, zoo zij het noodig achten, hunne bezwaren in te brengen. Het ontwerp zal de eerste arbeid van de Tweede Kamer *na* haar reces kunnen zijn, en het zal van die vergadering afhangen, of de nieuwe wet nog vóór de verkiezingen van Junij zal kunnen werken.

De *Arnhemsche Courant* wijdt in haar nommer van 6 dezer een artikel aan de laatstelijk gehouden discussie over de begrooting voor Marine. Zij tracht daarin aan te toonen, dat de noodkreet, in het vorige jaar aangeheven, dat de Marine in verval was, eigenlijk ongegrond of voor het minst zeer overdreven is. Zij beroept zich daarbij op verschillende omstandigheden, die ook uit de jongste discussie reeds gebleken waren, en vooral op de zaakrijke rede van den heer TER BRUGGEN HUGENHOLTZ. Dat vertoog levert een nieuw bewijs op hoe eenzijdig de zaken soms kunnen worden voorgesteld. Te regt heeft toch de Minister van Marine in de zitting van 3 December jl. (zie *Bijblad*, Tweede Kamer, blz. 269) gezegd:

″De mededeeling van het verval der zeemagt van den Staat was niet plotseling; reeds meermalen had mijn ambtsvoorganger openlijk verklaard, dat de zeemagt verachterde en dat, zonder vermeerdering van gelden, voor haar bestemd, zij steeds zoude verachteren.

″Het klagen over het verval onzer zeemagt is niet plotseling ontstaan, het duurde reeds sedert jaren; het gaf mijnen ambtsvoorganger mede aanleiding tot het zamenroepen eener commissie in 1852. Zoude hij daartoe zijn overgegaan, wanneer hij overtuigd ware geweest, dat alles was gelijk het behoorde?

″En ziet nu het verslag en de beantwoording der voorgestelde vragen dier Commissie, aan u door mijnen ambtsvoorganger toegezonden, in; herleest vooral het algemeen verslag, dat die Commissie aan de beantwoording dier vragen deed voorafgaan, en ieder uwer zal overtuigd zijn, dat noch de mededeeling van het verval onzer zeemagt plotseling heeft plaats gehad, noch dat die verklaring zelve overdreven was.″

Ook herinnerde de Minister, dat de Commissie van 1852 berekende, dat voor het herstel der zeemagt eene som van 25 millioen noodig was. Sedert dien tijd zijn nog verscheidene schepen aan onze vloot ontvallen. Intusschen is het der Regering, door eenige wijziging in de soort van schepen, gelukt, die som thans te verminderen tot ongeveer 17½ millioen, niettegenstaande de hoogere prijzen der materialen, sedert dien tijd, de schepen kostbaarder hebben gemaakt.

Men mag hierbij herinneren, dat de Minister in de zitting van 4 December jl. (*Bijblad*, II, bl. 284) ten stelligste verklaard heeft, dat hij geheel bereid is om het getal groote schepen in het stelsel te verminderen, zoodra het hem gebleken is, dat het comité van defensie bepaaldelijk verklaard heeft, en de Regering zich met zijne denkbeelden heeft vereenigd, dat een minder aantal groote schepen, dan door hem is voorgesteld, voor de goede verdediging dier gewigtige stelling (Helder en Texel) voldoende is. Hij zal dan voor zijne verantwoording zich genoegzaam gedekt achten.

En wat nu de rede van den heer HUGENHOLTZ aangaat, herinneren we ons zeer goed, dat die afgevaardigde ook bij vroegere gelegenheden en onder verschillende Ministers, de begrooting van het Departement van Marine geheel of ten deele heeft bestreden. Dit heeft hij ook nu wederom gedaan. Daarom brengt de onpartijdigheid mede te herinneren, wat de heer VAN DEINSE den 3 December jl. (*Bijblad*, II, bl. 271) over dit onderwerp gezegd heeft, waaruit het duidelijk blijkt, dat ook de vorige Minister van Marine het verval der vloot erkende en het verder verval wenschte te voorkomen. Maar daaruit blijkt tevens, dat de heer HUGENHOLTZ, die het verval nu als een overdreven woord voorstelde, in het vorige jaar volkomen met den Minister over dat punt instemde; zoodat zijne redevoeringen in 1854 en 1855 gehouden, moeijelijk zijn overeen te brengen. Ziethier wat de heer VAN DEINSE zeide:

″De Minister van Marine (de heer ENSLIE) zeide in September 1854 bij de Memorie van Toelichting zijner begrooting voor 1855: ″Wat de uitgaven voor *materieel* betreft, bepaalt zich dit standpunt, even als bij de begrooting voor 1854, om alle beschikbare middelen aan te wenden, ten einde door krachtigen aanbouw van schepen het *verder* verval der vloot voor te komen.

″″Dit verval, vervolgde de Minister, is *niet twijfelachtig*; de aanbouw van nieuwe schepen heeft *sedert een aantal jaren* geen gelijken tred kunnen houden met het getal schepen hetwelk voor de dienst is moeten afgekeurd worden; en het is eene bekende daadzaak dat beperktheid der fondsen voor eene meer ruime aanschaffing van materieel, gepaard met eene steeds toenemende prijsstijging van meest alle materiële behoeften voor den aanbouw en de uitrusting, elke poging hebben belet, om in dezen stand van zaken eene meer gunstige verandering te brengen.

″″Het wordt dringend gevorderd om daarin op ruimeren voet te gemoet te komen. De in de laatste jaren toegestane vermeerdering van fondsen voor de aanschaffing van materieel is ontoereikend om eene voorwaartsche beweging te veroorzaken en heeft hoogstens kunnen strekken om den *blijkbaren teruggang* minder snel te doen zijn.

″″Zoodanige loop van zaken leidt tot ondergang.″″

″Blijkens het Voorloopig Verslag, dien ten gevolge destijds door deze Kamer in de afdeelingen opgemaakt, werd dit verval door niemand tegengesproken, zelfs niet betwijfeld. Trouwens, voor ons lag het verslag, dat reeds in Augustus 1852 Zijner Excellentie werd aangeboden, na een op zijn last gehouden onderzoek, door de daartoe speciaal benoemde commissie, en hierin kwam, met betrekking tot het verval der vloot, onder anderen voor: ″dat boven alles duidelijk en onmis-″kenbaar, en waarvan de Commissie afzonderlijk en her-″haalde melding wil maken, is, de gebiedende nood-″zakelijkheid om de hand te slaan aan het herstel van ″'s lands zeemagt, wil men die niet weldra *geheel vernie-″tigd* zien; en blijft men op dezelfden weg voortgaan, de ″tijd niet meer ver af is, dat wij bijna geene eigenlijke ″oorlogsschepen zullen bezitten.″

″Dit gevoelen vond ook bij de openbare discussien bij niemand tegenspraak; integendeel, er werd, voor zooveel ik heb kunnen nagaan, in gedeeld door allen, en de geachte Spr. uit Dokkum (de heer TER BRUGGEN HUGENHOLTZ) zeide destijds: ″Ik beklaag mij dat de ″Minister heeft kunnen goedvinden om in de Memorie ″van Toelichting te zeggen: HET VERVAL VAN DE ″VLOOT *is niet twijfelachtig*. Het heeft mij getroffen ″die woorden te lezen, niet omdat ik er niet mede ″bekend was; ieder die eenigzins den gang van de ″zaken bij de Marine, niet nu, gedurende 2 à 3 ″jaar — want daarbij blijft men stilstaan — maar gedurende eene reeks van, ik durf stellen 40 jaar, ″heeft nagegaan, heeft kunnen ontwaren, dat de Ma-″rine meer en meer achteruit ging. Maar het heeft ″mij getroffen deze woorden te lezen, *omdat de Mi-″nister die verklaring gedaan heeft*, *zonder te gelijker ″tijd de middelen aan te wijzen voor de toekomst. Dat ″had ik gehoopt en gewenscht.*″

Als het dus, volgens den heer HUGENHOLTZ zelf, eene waarheid is, dat de Marine meer en meer is achteruit gegaan; als het hem bekend was, dat het verval van de vloot niet twijfelachtig was; als het hem ook trof, dat de Minister ENSLIE die verklaring aflegde, zonder te gelijkertijd de middelen aan te wijzen voor de toekomst, — dan moet het toch verwondering baren, dat die vertegenwoordiger thans de begrooting voor Marine zoo zeer heeft bestreden en aan het woord *verval* den schijn van overdrijving heeft willen geven. En dit wekt des te meer bevreemding, omdat ook hij het daarstellen van eene goede krachtige Marine verlangt, en omdat, volgens zijne verklaring, niemand meer achting voor den persoon des Ministers kan koesteren dan hij. Gaat men nu na, dat, hoe men ook over het stelsel denkt, het eene zekere waarheid is, dat de Marine uitbreiding behoeft, dan gelooven we, dat die leden der Kamer, welke zich niet voor de toekomst hebben verbonden, maar die nu bereid waren meer uitgaven voor Marine toe te staan, — meer consequent hebben gehandeld en niet door woorden maar door daden getoond hebben tot het herstel der Marine te willen medewerken.

In verband tot bovenstaand onderwerp, treft men in de *Pr. Utr. Ct.* het volgende niet onbelangrijke artikel aan:

Het budget voor de Marine is aangenomen; het meerendeel der volksvertegenwoordiging heeft te regt begrepen, dat woorden van sympatie alleen niet voldoende waren, om de vervallene Marine te herstellen, maar dat men de middelen moest verschaffen, als men een welgemeend doel wilde bereiken.

Met verwondering lazen wij de bewering, dat de Marine niet in verval zoude zijn; wie eenigzins in de gelegenheid is om berigten uit Oost-Indie te erlangen, zal spoedig tot de overtuiging komen hoezeer onze stoomvloot daar versterking behoeft.

Wie de ekwipaadjes ziet, waarmede onze oorlogschepen zijn bemand, zal ontwaren, hoe weinig bevaren matrozen en hoe vele jongens er op de schepen dienen

Wie een bezoek op onze rijkswerven wil afleggen, zal zich het best kunnen overtuigen van het aantal en den staat der schepen, die zich aldaar in reserve bevinden: een staat die zoowel aanbouw als reparatie vordert.

Maar ook wie *werkelijk* met het personeel der officieren bekend is, zal, in stede van hen van malaise te beschuldigen, zich veeleer verheugen, dat "niettegenstaande de aanhoudende afmattende diensten, welke er ten gevolge van het groot getal der bestaande vakatures in den rang van luit. t/z. 2 kl. van hen gevorderd moeten worden," die diensten met zooveel lust en ijver door hen worden waargenomen.

Wij twijfelen niet, of de zijner zaak zoo kundige Minister van Marine zal aan de verwachting der Natie beantwoorden, en door eene doelmatige aanwending der hem toegestane middelen het kwaad niet alleen stuiten, maar onze Marine langzamerhand eene sterkte doen bereiken, welke zij zoowel in het belang van de verdediging van ons Vaderland als van die onzer kolonien zoo zeer behoeft.

R.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Het aanwenden van pogingen om tot nieuwe vredesonderhandelingen te komen, schijnt wel niet betwijfeld te kunnen worden; doch evenmin, dat zij nog kans van slagen hebben. De tegenstand schijnt zich vooral van de Britsche zijde op te doen. Het Engelsch ministerieel Avondblad laat zich aldus nopens het gewigtige vraagstuk uit:

« De vredesgeruchten, welke in de laatste dagen zoo zeer de bovenhand hadden, waren niet geheel en al van grond ontbloot, doch wij zouden de algemeene indruk niet juist teruggeven, indien wij die geruchten vaststelden als op zoo stevigen grondslag berustende, gelijk sommige kapitalisten en anderen het voordroegen en waarop zij de beste verwachting meenden te kunnen bouwen. Rusland zelf deed geene vredesvoorstellen en of het thans bereid is zoodanige voorstellen voor te slaan, als de Westersche mogendheden zouden aannemen, zietdaar eene vraag bij de beantwoording waarvan men het oog moet houden op Ruslands bekende omzigtigheid en zijn wensch om zijne eigene militaire hulpmiddelen en die zijner tegenstanders met juistheid te doen waarderen. Wanneer men zijne bedoelingen uit dit standpunt beschouwt, dan moeten wij erkennen, dat zij tot geene spoedige beëindiging schijnen te zullen leiden. In het begin des jaars weigerde Rusland zich met schikkingen tevreden te stellen, welke niet geacht konden worden zijne waardigheid te kwetsen en voorzeker omdat het zich op zijne oorlogsmiddelen meende te kunnen verlaten.

«Het overschatte zijne magt en de wapenen van Frankrijk en Engeland volbragten in weinige maanden wat diplomatische onderhandelingen niet vermogten. Indien het zich toen misrekende, zien wij niet in waarom het zich ook thans niet zou kunnen misrekenen en trachten in een volgenden veldtogt de zedelijke stelling te herwinnen, die het in Europa en Azie verloor en de stoffelijke schade te herstellen, welke het in de Zwarte zee heeft geleden.

«Daar Rusland geene vredes-voorslagen aangeboden heeft, zoo kan gevolgelijk ook niet aangewezen worden in welke schikkingen de oorlogvoerende mogendheden zouden willen treden. Het is echter duidelijk, dat deze regeringen het groot verschil, waarop zij thans staan en vroeger in April geplaatst waren, niet uit het oog moeten verliezen; en het volk van dit land heeft regt te verwachten en kan ook ten volle verwachten, dat de voorwaarden, welke thans als aannemelijk zullen worden geacht met opzigt tot genoegdoening voor het tegenwoordig oogenblik en veiligheid voor de toekomst, veel verder zullen gaan dan die, welke ter overweging waardig gekeurd werden, toen Sebastopol en eene Russische magt in de Zwarte Zee nog bestonden. Die voorwaarden moeten een volkomen waarborg aanbieden tegen elke toekomstige aanval of vergrooting. Dan kan het Engelsche volk zich voldaan rekenen.

«Welke pogingen ook zijdelings mogten aangewend worden tot beëindiging der vijandelijkheden, de Engelsche regering zal onafgebroken blijven voortgaan met de, wij kunnen ze veilig noemen, reusachtige toerustingen tot een volgenden veldtogt. Indien de Keizer van Rusland die toerustingen met juistheid kan beoordeelen, dan voorzeker zou eenige hoop op vrede bestaan.

«Wij toonden eenigen tijd geleden aan, dat Engeland in de eerste helft van 1856 in de Krim zou vertegenwoordigd worden door een leger van meer dan 70,000 strijders, wier toestand niets te wenschen zou overlaten; en wij gelooven dat die schatting verre beneden de waarheid zal bevonden worden. Engeland zal in de Oostzee vertegenwoordigd worden door eene vloot, bestaande uit ongeveer vijftig schepen, waarvan voor verre het grootste gedeelte gebouwd zijn uitsluitend met het oog op de daar te verrigten dienst. Wij houden ons niet langer met proefnemingen bezig. Wij zijn niet langer leerlingen in de krijgswetenschappen; en in 1856, zal voor het eerst gedurende deze botsing de sterke regterarm van Engeland worden opgeheven, om met hare eigene kracht een slag te slaan. Onze bondgenooten handelen zoo als het gewigt van den grooten strijd eischt. Voor zoo verre menschelijke berekeningen kunnen reiken — wij zeggen dit uit diep besef — zien wij in den ophanden zijnde veldtogt voor Rusland niets dan zware rampen. Het is alleen aan Rusland om zulke rampen te vermijden of die over zich te brengen.»

De *Times* heeft een soortgelijk artikel, zoo mogelijk nog fierder wat Engelands houding betreft, daar het blad zelfs de mogelijkheid onderstelt, dat Engeland alleen het gewigt van den krijg zou kunnen torschen. Het herinnert er aan hoe ook in de lente dezes jaars eensklaps vredesgeruchten de lucht als het ware vervulden, en het meent, dat wel niemand zoo oorlogzuchtig zal zijn, die niet gaarne de verwezenlijking van geruchten zou vernemen, dat de vrede der wereld kon worden hersteld en zich geen oogenblik door die hoop liet verlokken. De *Times* herhaalt, dat er wel eenige grond voor de tegenwoordige geruchten is; doch dat men alle omstandigheden wel moet nagaan en dat men dan tot de slotsom zal komen, dat men zich niet dan met de uiterste behoedzaamheid aan de bedoelde voorstellingen van vredelievenden aard overgeve. Het beschuldigt Rusland van behendig algemeene voorslagen toe te stemmen, en zich dan, als het op de regeling van de wezenlijke punten aankomt, terug te trekken. En zoo doende, zegt het blad, kunnen wij ons ook niet overgeven aan de streelende begoochelingen van vrede en jaren van overvloed en vermindering van belasting. «Van waar dan de stijgende fondsen? Eenig en alleen omdat de Keizer van Oostenrijk, gelijk een jaar geleden, zijne goede diensten ter bemiddeling aanbiedt, en omdat hij, ingeval Rusland geene billijke voorwaarden aanneemt, zijn gezant zou terugroepen. Maar dit is steunen op een zandgrond, waaronder nog wel een klip kan verborgen zijn. Het verledene toont, dat we op die zijde niet te veel bouwen moet, en hier is de toekomst althans zeer onzeker.

« Gelukkig voor ons, gaat de *Times* voort, hebben wij in ons zelven zoodanige bronnen van vertrouwen en hoop gevonden, welke de toetreding van een bondgenoot niet kan geven, of welke de afval van een bondgenoot niet kan doen opdroogen. Wij moeten het tot onzen roem en zonder ijdele zelfverheffing zeggen, dat Engeland geen gestarnte van den tweeden rang aan Europa's staatshemel is, dat het door geen geleend licht wordt beschenen en dat het, zonder aantrekking van een ander ligchaam, zijn eigen loop voortzet.

« Wat wij heden zijn, zullen wij morgen wezen: een volk, dat niet naar den naam van eene militaire monarchie streeft, maar eene mogendheid, wier hulpbronnen zich beginnen te ontwikkelen juist op het oogenblik, waarop die van mededingers beginnen uitgeput te geraken. Daar Engeland zijne krachten niet verspild heeft door in vredestijd een ontzaggelijk leger te onderhouden ter verdediging des lands, zoo het heette, maar inderdaad ter verdrukking van de vrijheid, vangt het den oorlog met eenig nadeel aan en kan het niet met eenen slag legers in het veld zenden, waardig zijne welvaart, zijne dapperheid en zijne onverwinbare geestkracht te vertegenwoordigen, maar juist op het oogenblik, waarop mogendheden die gewoon zijn onverpoosd de trom te roeren, het wigt van den oorlog beginnen te gevoelen, begint Engeland zijne wezenlijke kracht te ontwikkelen en daaruit vloeit dan ook voort, dat, indien er weinig mogendheden in den oorlog meer tegenspoeden en wisselvalligheden hebben ondervonden, dan Engeland, er ook niet eene is, die ten slotte met meer roem uit den strijd zijn gekomen.

« Wij kunnen dus vertrouwen stellen in de luisterrijke voordeelen, welke wij reeds op Rusland behaald hebben en op de krachtige toebereidselen, die voor den volgenden veldtogt worden gemaakt. Dat zijn feiten, welke ons niet kunnen misleiden en zoo lang wij aldus zullen handelen, kunnen wij gerust afwachten dat de Duitsche staatkunde zich ontsluijere, tot den vrede bereid is, maar vertrouwvol op de uitkomst van den krijg.»

Te Parijs begon de hoop op vrede weder merkelijk te verflaauwen.

Men wacht de boodschap van den president der Vereenigde Staten in de andere week in Europa. Voorshands wordt verzekerd, dat dit stuk in vredelievenden geest vervat is.

PS. Volgens latere berigten heeft de Koning van Sardinie in persoon het antwoord der Britsche regering betrekkelijk de vredes-voorwaarden, door Oostenrijk voorgesteld, naar Parijs overgebragt; — had de bekendwording van het verhaal van luitenant Geneste, over het gebeurde bij Hango, in Engeland de verbittering aldaar tegen Rusland weder meer verlevendigd; — en was het Parlement werkelijk tegen den 31 Januarij bijeengeroepen.

Uit Rusland meldt men over Pruissen, dat niet alleen Petersburg, maar ook Moskou zouden versterkt worden, onder het beleid van twee commissien. Generaal Totleben zou zich te Moskou vestigen.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

Men heeft berigten uit de Krim tot 25 November. Er was besloten de docks te Sebastopol te vernietigen. De vorst was ingevallen.

De Russen versterken grootelijks hunne stellingen bij Inkerman en aan de Tschernaïa, doch minder die aan de Noordzijde van Sebastopol.

De bondgenooten zijn er meer en meer op uit, de Turksche en Egijptische magt naar het Oorlogstooneel in Azië te doen vertrekken; zoo zal weder een gedeelte der Egijptische benden uit Eupatoria naar Azië worden ingescheept.

Kars houdt het nog, doch blijft naauw ingesloten. Selim-Pacha was met 10,000 man, op weg gegaan met een grooten voorraad levensmiddelen voor die vesting.

RUSLAND.

Met den telegraaf heeft men berigt, dat in den grooten krijgsraad, bij den grootvorst Nicolaas, te St. Petersburg gehouden, het plan ter versterking van die hoofdstad rijpelijk is overwogen.

— De Newa, die den 23 November was beginnen te kruijen, was den 29sten geheel bevroren. Waarnemingen gedurende 140 jaren gedaan, toonen aan, dat de Newa in 44 jaren in het tweede derde gedeelte van November bevrozen was.

DENEMARKEN.

Men houdt het er bij voortduring voor, dat de conferentien wegens den Sondtol, bij de weigering van deelneming der Vereenigde Staten, weinig vrucht beloven, zoo zij al plaats hebben. De heer Tegoborsky, de Russische commissaris, is over Berlijn naar Kopenhagen gereisd en aldaar aangekomen.

GROOT-BRITTANNJE.

De *Times* verdedigt in zijn jongste No. het bijeenroepen van het parlement tegen den 31 Januarij en het niet overgaan tot eene ontbinding van hetzelve.

« Het geldt toch geenszins bepaaldelijk het vraagstuk van oorlog of vrede waarschijnlijk zal men onderhandelingen hebben, en men spreekt van groote inwilligingen, welke Rusland bereid is te doen, ten einde zich van de gevaren te bevrijden, welke het omgeven en zelfs zijn bestaan bedreigen. Het geldt dus het onderzoek van voorwaarden en schikkingen, punten welke altijd aan de kennisneming van het uitvoerend bewind zijn overgelaten, en welke zeker niet te midden van al het gerucht der menigte bij eenen verkiezingstrijd zijn te overwegen. Eene onderhandeling en eene algemeene verkiezing op hetzelfde oogenblik te willen ondernemen, is bijkans onbestaanbaar, daar de eene schadelijk op de andere zou kunnen werken. Wij herhalen bovendien, dat de toegezegde onderhandelingen niet onder zoo gunstige vooruitzigten aanvangen, als velen ons te geredelijk willen doen gelooven; maar, indien zij begonnen worden, dan moeten zij vrijelijk worden gevoerd, onbelemmerd van onbehoorlijken invloed, zoo als eene algemeene verkiezing zeker zou uitoefenen.»

Het blad eindigt met te zeggen, dat Engeland buitendien op honderdlei wijzen zijne meening geopenbaard heeft, om het zwaard niet op te steken, vóór dat Europa's veiligheid verzekerd zij.

Het blad raakt daarna eene gevoelige snaar aan: de houding, het verlangen van Frankrijk. Het zegt dat, bij de bestaande Constitutie van dat land, het bezwaarlijk valt zoo gemakkelijk 's volks meening als in Engeland te raadplegen; doch ware het anders, de *Times* gelooft dat het antwoord van de groote meerderheid der Fransche bevolking niet twijfelachtig zou zijn op de vraag: «of zij een roemrijken oorlog verkiest boven eenen vrede, die alles behalve roemvol zijn zou.» «De meerderheid der volksklassen, vooral die den keizer eens op den Voorzitterstoel der republiek, daarna op den keizerszetel bragten, zal ten volle het gewigt der crisis gevoelen, en tot alle opofferingen bereid zijn, liever dan Frankrijk te vernederen in de oogen van Europa. Zeker is in Frankrijk, uit verschillenden hoofde, de minderheid voor den vrede, talrijker dan in Engeland, velen zijn doof voor den nationalen geest, haten den oorlog, en juichen Rusland toe, vooral omdat de eerste de daad en het tweede de tegenstander des Keizers is. Ook zijn er de aanhangers van de verschillende takken van de Bourbons, die, zoo het schijnt, wanhopende door andere middelen te slagen, zich vereenigen om naar Rusland als hun verlosser uit te zien. Dan heeft men de fondsenhandelaars, die zich weinig om het wezen der staatkundige vraagstukken bekreunen en als eene zege de prijzen slechts willen opdrijven. Doch al die partijen en personen maken het gros des volks niet uit. Wij vertrouwen dus in de goede neiging van onzen bondgenoot, en bij die zekerheid, gelijk bij die van het gevoelen onzer medeburgers, kunnen wij den loop der gebeurtenissen afwachten, wèl gerust dat ons Parlement de taal van vastberaden, waardige vaderlandsliefde zal spreken, welke alleen het land en het tijdsgewricht betaamt. » Mogt het anders handelen, dat is, in den geest van den *Times* te zeer tot vrede overhellen, dan zou het ontbonden worden en het volk zich wel in den geest der regering verklaren.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN MAANDAG 10 DECEMBER.

In deze zitting zijn de algemeene beraadslagingen over hoofdstuk XI (Departement van kolonien) voortgezet.

De MIN. VAN KOL. herinnert, dat in de zitting van eergisteren de heer van Goltstein de zaak van de aanbesteding van de Indische koperen munt heeft ter sprake gebragt en al hetgeen dienaangaande is voorgevallen. Met terzijdestelling van alle andere punten zal Z. Exc. zich dadelijk tot die zaak bepalen. Dat geëerde lid heeft beweerd, dat er in die zaak iets geheimzinnigs lag; Z. Exc. zal trachten dat geheimzinnige, wat hem betreft en wat zijn werkkring aangaat, geheel te doen verdwijnen. Veel is hem daaraan gelegen, want nog nooit is eene zaak zoo bewerkt en geëxploiteerd als deze. In het algemeen zal hij zeggen, dat zoo hij minder streng had gelet op 's lands belang en meer gehoor had gegeven aan gunst, hij zich zeker minder aan beschuldiging en verdenking had blootgesteld. Ten einde de zaak geregeld en duidelijk te behandelen, begint hij met de geschiedenis van de aanbesteding uiteen te zetten, voor zooveel zijn departement aangaat. Wat den werkkring van zijn ambtgenoot voor de financiën betreft, deze heeft reeds inlichting deswege gegeven, en zal, zoo noodig, nadere opheldering verstrekken.

Hij verdeelt de geschiedenis der aanbesteding, en die zijne rede in drie deelen, en gaat daarbij na, wat vóór, bij en na de aanbesteding heeft plaats gehad.

I. Het is in Maart 1855 aan de Kamer gebleken, waarom de Regering besloten had de vervaardiging van koperen pasmunt in Europa en niet in Indië te doen plaats hebben. Dat besluit is genomen na een naauwkeurig onderzoek van de geheele zaak, ook wat de uitvoering en de daartoe noodige werktuigen betreft. Onder anderen heeft de Minister daarbij geraadpleegd den muntmeester, den heer Bake, wiens kennis en voorlichting doelmatig werd geoordeeld. Diezelfde heer werd uit gelijken hoofde ook geraadpleegd omtrent de punten en voorwaarden, die in het bestek van aanneming moesten worden opgenomen. Ook is hij in overleg getreden met den Minister van financiën en het muntcollegie, hetgeen bij zulk eene operatie noodzakelijk was. Nu wordt in het adres van de heeren L. J. Enthoven en Co. gezegd, dat "ten gevolge van de drukkende voorwaarden en de vreemde redactie van het bestek van aanbesteding, aan welke oorzaken die dan ook mogen worden toegeschreven, naar onze overtuiging aan 's Rijks schatkist eene schade van minstens drie tonnen gouds is toegebragt." Hij zal straks aantoonen, dat die bewering onjuist is, maar hij merkt op, dat krachtige voorschriften dubbel noodig waren, omdat nog in 1854 gebleken was hoe slecht hier te lande gewerkt werd. Hij staaft dit door de mede-

deling van slechte uitkomsten eener uitbetaling van muntplaatjes in 1854 door het Departement van Financien. Door de adressanten wordt ook gezegd, dat het bestek en de voorwaarden zonder wederga waren. Daarop meent hij te moeten antwoorden, dat bij zulk eene kolossale onderneming niets mogt verzuimd worden, wat tot goede en riggelige uitvoering strekken kon. Ook beklagen de adressanten zich over ondervonden weigering ter bezigtiging van een monster van de oude koperen specie.

Er was op het Departement geen monster meer voorhanden; het was bij de aanmunting der zilveren pasmunt gebruikt. Maar zoo men zich herinnert, dat die industriëlen de voornaame leveranciers geweest zijn van de oude duitenplaatjes, dan konden zij toch minder dan eenig ander onbekend zijn met het gehalte van het koper, dat zij zelve vroeger voor de plaatjes hadden gebezigd.

Z. Exc. keert tot de geschiedenis der zaak terug. Lang voor dat het besluit genomen was, dat de aanmunting hier zou plaats vinden, werd hij bestormd door aanvragen om de aanbesteding hier en wel onderhands te doen geschieden. Die aandrang werd hoe langer hoe grooter; men scheen er prijs op te stellen dat er geene openbare aanbesteding zou gehouden worden. Had hij daaraan toegegeven, er zouden niet zoovele bezwaren ingekomen zijn, zooals nu het geval is: hij zou zoo vele verwijten niet hebben moeten ondergaan; maar het zou het land wis meer gekost hebben, de uitgaven zouden veel hooger geweest zijn. Z. Exc. heeft echter tegen dat alles niet opgezien, maar zich beijverd naar pligt 's lands belang te behartigen. Hij mogt niet uit het oog verliezen de vroegere uitbestedingen, die hadden plaats gehad en welke offers die aan het land hebben gekost. Ook aan de firma Enthoven werden vroeger zeer aanzienlijke fabrikage-prijzen toegekend. Het verschil in de prijzen leveren belangrijke uitkomsten op. Zoo werd in Januarij 1843 besteed *f* 76 voor de 100 Nederl. ponden. In Mei 1846, *f* 83, in September 1849, *f* 84. Men wilde echter dat monopolie breken; daarom heeft men concurrentie doen ontstaan en nu ziet men, dat er in Februarij 1851 betaald werd *f* 60; in November *f* 59.50 in Januarij 1853 *f* 57.50 in April 1854 *f* 38.

Het is juist op de laatste aanbesteding, waarop de firma Enthoven zich beroept en verklaart (in den brief aan de Nieuwe Rott. Ct.) dat die inschrijving hier slechts *f* 26 per 100 pond fabricage-loon aan halve cents-plaatjes heeft opgeleverd. In het voorbijgaan geeft de Minister te kennen, dat het oud rood toen niet *f* 140 per 100 pond, maar *f* 128 volgens de voorhanden prijs-couranten bedroeg, zoodat het verschil niet is *f* 26, maar wel degelijk *f* 38. Dat betreft alles de halve cents-plaatjes. Ten aanzien van de heele centen is soortgelijk verschil op te merken; voor 1851 werd voor fabricage-loon besteed *f* 72, 79 en *f* 80, en voor 1851 *f* 46, 55½, 53, 80 en 81. Men wilde den Minister overreden om onderhands alles te gunnen tegen *f*. 40 de 100 pond en te munten voor *f* 9. Men trachtte hem te beduiden dat dit de eenige goede weg was, maar toen het bekend werd dat het aanmaken en het munten niet te gelijkertijd zou worden uitbesteed, heeft men het aanbod gedaan om voor *f* 7 te munten.

Z. Exc., wetende dat hij hier te lande te doen had met slechts 2 of 3 ondernemers, besloot tot eene publieke aanbesteding op de meest uitgebreide schaal, zoodat zelfs de buitenlanders konden concurreren. Toen heeft hij o. a. van den heer Bake vernomen, dat de firma van Vlissingen gaarne zou wenschen mede te dingen. Z. Exc. vond zich verpligt dit voornemen aan te moedigen en liet aan den heer van Vlissingen weten, dat het hem zeer aangenaam zijn zou, zoo hij aan de concurrentie deel nam. Ten gevolge van het inslaan van dezen weg ontstond er eene concurrentie, die voor sommigen welligt min aangenaam was, die hem wilden overtreden, dat alleen gevestigde pletterijen het werk moesten verrigten. De Minister bleef echter pal staan, omdat hij van oordeel was, dat hier te lande beter en beterkoop dan tot hiertoe kon worden gewerkt.

Hij houdt zich dan ook verzekerd, dat de goede resultaten van de aanneming ontstaan zijn door de openbare aanbesteding en door de algemeene concurrentie, die geopend werd. Hij droeg dan ook zorg, dat door tusschenkomst der consuls het bestek en de voorwaarden ter kennisse kwamen van de fabrikanten in Belgie, Frankrijk en Engeland. En dat dit niet zonder goede uitkomst gebleven is, kan daaruit blijken, dat zelfs een Fransch huis aan de inschrijving heeft deel genomen. Nu is het een groot bezwaar van de adressanten, dat in de voorwaarden niet vermeld is, dat er vrijdom van inkomende regten zou worden verleend.

Daartegen valt op te merken, dat men toch bedacht was, dat buitenlanders konden inschrijven, en had dit plaats gehad, dan was het ook te voorzien, dat er invoer uit het buitenland geschieden zou. Hier was echter geen spraak van betaling van regten. De Minister heeft in het bestek gewezen op de bestaande bepalingen en die bepalingen zijn aan de binnenlandsche fabriekanten niet onbekend. Toen het tijdstip der aanbesteding naderde, werd hij door zijn ambtgenoot voor de financien opmerkzaam gemaakt dat geene koperen plaatjes konden worden ingevoerd en dat tot dit einde eene bijzondere wet gevorderd werd; maar na gehouden overleg vond men het beter de aanbieding van zoodanige wet uit te stellen, tot dat het gebleken zou zijn, dat een buitenlander de aanbesteding had verkregen. Zoo als men weet, was dit echter niet het geval. Het resultaat was dat de aanbesteding werd toegewezen aan het Amsterdamsche Huis *Paul van Vlissingen en Cie.* Door drie andere fabriekanten was slechts voor een derde gedeelte ingeschreven.

Zoo men hunne inschrijvingen had aangenomen, dan had dit gezamenlijk *f*. 53,200 meer bedragen dan nu aan het Amsterdamsche Huis is gegund. Eerst bestond het plan om een derde aan de firma Enthoven en twee derden aan van Vlissingen toe te kennen. Zoodra dit echter eenige ruchtbaarheid erlangde, kwam men van de zijde der firma van Vlissingen daartegen op en werd hij gewaarschuwd, dat dit in strijd zou zijn met art. 2 van het bestek, in verband met art. 11, waaruit duidelijk bleek, dat er voor een, twee of drie gedeelten kon worden ingeschreven. Z. Exc. was dus niet bevoegd om de ingeschreven drie gedeelten tot twee of een te reduceren, of omgekeerd om het eene gedeelte op twee of drie te brengen. Men was vrij voor een gedeelte of voor het geheel in te schrijven, maar de Regering was niet vrij het aanbod zooals het lag, te wijzigen. Nu zegt men, dat het gebeurde in strijd was met het bestek, en dat wordt beweerd door eene firma, die, zoodra de uitslag bekend werd, hetzelfde verzoek deed, en aanbood het ingeschreven eene gedeelte op drie te brengen. Ten overvloede heeft hij zijne ambtgenooten geraadpleegd, en zij stemden met hem overeen, dat hij dit niet mogt doen en dat hij zich aan het bestek en de voorwaarden moest houden. De aanbesteding werd dus aan de firma van Vlissingen toegewezen, maar hij bedong, dat de prijs zou worden verminderd tot *f* 29.19, zijnde het laagste bedrag waarvoor (maar voor slechts een gedeelte) was ingeschreven. Bovendien bedong hij, dat het gemiddeld getal muntplaatjes per pond zou worden verhoogd van 170 op 190, zonder verhooging van den aannemingsprijs.

Dit laatste geschiedde op het verlangen van de Tweede Kamer, te kennen gegeven bij de behandeling der wet nopens de Oost-Indische pasmunt in Maart jl. De meerdere voordeelen voor den Staat gingen evenwel gepaard met een wederkeerig voordeel voor den aannemer, daar hij de beschikking tegen borgtogt kreeg van 100.000 pond oud koper. Die zaak was vóór de aanbesteding bekend en besproken, zelfs met den adressant uit den Haag, die zich nu niet ontziet om in zijn adres te betoogen, dat er eene gratificatie van *f* 21.000 aan de firma van Vlissingen zou zijn verleend.

In het voorbijgaan wijst de Minister er op, dat ook die berekening van *f* 21,000 geheel onjuist is, hetgeen hij alleen doet uitkomen, om te doen zien met welk eene nauwgezetheid de berekeningen zijn opgemaakt. Nu herekent Z. Exc., dat de vermindering van de 10 centen per 100 Ned. pond en de vermeerdering van het getal plaatjes op 190, den Staat een voordeel oplevert van *f* 32,883. Neemt men nu aan, dat het voordeel door de beschikking over het koper verleend, *f* 20,100 beloopt, dan is de slotsom nog, dat er *f* 12,783 voordeel aan het Rijk verschaft is, waaruit op nieuw blijkt, dat er niets nagelaten is wat strekken kan om 's lands belang te behartigen.

Daar de firma Enthoven voor een derde gedeelte 10 cts. minder had ingeschreven dan de firma van Vlissingen, zoo leidde de Minister daaruit af, dat eerstgemelde ook gerekend heeft op den vrijdom van inkomende regten. Na de toewijzing werd van de zijde der eerstgemelde firma beweerd, dat het Amsterdamsch huis niet in staat was aan de aanneming te voldoen. Z. Exc. heeft daarop geantwoord, dat hij daarmede niets had te maken. In een woord, de Minister oordeelt, dat de schatkist door den genomen maatregel allezins is gebaat. Nog merkt Z. Exc. op, dat de gevestigde pletterijen waarschijnlijk geen bladkoper zouden noodig gehad hebben. Zij hadden zeker oud koper ingevoerd, dat vrij is, zoodat geen der adressanten belang bij den vrijdom had. Intusschen zijn zij, die informatien hebben ingewonnen, gewezen op de wet, wat het derde punt aangaat, na de aanbesteding: volgens de slotbepaling is aan het muntcollegie het oppertoezigt opgedragen. Het departement van kolonien heeft niets verder met de zaak te maken. Hij ontving echter den 29sten Augustus eene kennisgeving van den heer van Vlissingen, houdende dat deze schikkingen had gemaakt om de muntplaatjes te Birmingham te doen vervaardigen. Z. Exc. antwoordde dat de tariefwet dit verbood en hij verwees den adressant naar het departement van financien, dat vrijdom voor reepen en bladen gaf.

Ziedaar de geschiedenis der zaak. Hij weet wel, dat er allerlei geruchten in omloop gebragt zijn en dat men indirect vele personen beticht, maar de publieke opinie zal toch, hij houdt zich daarvan overtuigd, eindigen met ieder regt te doen wedervaren. Nu heeft de heer van Goltstein wel beweerd, dat er zekere voorliefde voor de firma te Amsterdam zou hebben bestaan, zelfs bij het ontwerpen der voorwaarden, maar Z. Exc. hoopt dat al het medegedeelde den spreker van al het ongegronde dier bewering zal hebben overtuigd. Om het ongegronde van sommige beweringen aan te toonen, beroept de Minister zich op een der adressen, waarin gezegd wordt, dat er reeds kwijtschelding van boete aan de aannemers is verleend; hij betreurt het, dat gemelde spreker door het geschrevene onder dien verkeerden indruk is gebragt. Tot hiertoe is er geenerlei kwijtschelding verleend. Men vergeet, dat in art. 8 van het bestek duidelijk staat, dat de eventueel te beloopen boete op de aannemingssom moet worden bekort: uit alles blijkt dus dat men de zaken buitenaf verkeerd heeft voorgesteld.

Wat nu de bewering betreft, dat de schatkist met drie tonnen gouds is benadeeld, de adressanten zouden moeijelijk de bewijzen voor die stelling kunnen leveren, maar ziehier wat de waarheid is. Als de onderhandsche aanbesteding tegen *f* 49 met het muntloon zou hebben plaats gehad, dan zou voor de geheele operatie besteed zijn *f* 1.425,900. Nu is aan de firma van Vlissingen de aanbesteding gegund voor *f* 29.19, waarbij nog komen zullen *f* 10 voor muntloon en kosten, dus te zamen *f* 1.227.527. Dat levert dus met de som, waarvoor men aannemen wilde, een verschil op van *f* 198.473. En als men in den voorslag van *f* 47 met het muntloon gekomen was, dan zou dit nog *f* 140.273 meer hebben bedragen dan thans. Wel verre dus, dat er 3 ton zouden verspild zijn, heeft men 2 of 1½ ton behouden. Z. Exc. acht het beneden zich te spreken over een artikel, dat over dit onderwerp in een blad geplaatst is, maar om de valschheid te doen uitkomen van hetgeen daarin gesteld is, meent hij te moeten zeggen, dat daarin beweerd wordt, dat er een half miljoen verspild is. Hij toont nu aan, dat die zoogenaamde verspilling alleen steunt op beweerde transportkosten. Reeds in April jongstleden werd het berekend, dat die transportkosten 3 ton zouden vorderen. Hij heeft toen reeds geantwoord dat de transportkosten hoogstens 2½ ton zouden beloopen. Thans echter heeft hij de kosten van overvoer nader onderzocht en daaruit is het hem gebleken, dat de kosten geen 2½ ton zullen bedragen. Zij zullen geen 5 ton beloopen, maar beneden de 2½ ton blijven. Men ziet daarbij geheel over het hoofd, dat, zoo de operatie in Indie had plaats gehad, men daar voor werktuigen, toestellen, gebouwen, inrigting, personeel, brandstoffen enz. had moeten zorg dragen. Dan zoude de operatie veel meer gekost hebben. Hij vertrouwt dat al hetgeen hij medegedeeld heeft, der volksvertegenwoordiging de overtuiging zal hebben gegeven, dat het gebeurde niet hare afkeuring, maar veeleer hare goedkeuring verdient.

De heer Groen van Prinsterer acht zich verpligt eene motie van orde voor te stellen, die noch bij den Voorzitter, noch bij de Kamer, noch bij den Minister tegenstand zal ontmoeten. Hij vreest, dat de geopende algemeene beraadslagingen, zoo zij niet worden verdeeld, aanleiding zullen geven, dat de leden over alles te gelijk zullen spreken. Reeds bij de behandeling van vroegere hoofdstukken heeft de Kamer getoond, dat zij het nuttig en noodig achtte belangrijke questiën afzonderlijk te behandelen. Hij acht het wenschelijk, dat dit ook hier geschiede. Men zou eerst kunnen overwegen het punt, waarover nu beraadslaagd wordt; dan over den afstand van het stoomschip *de Soembing*, en daarna welk gevolg er gegeven zal worden aan het besluit der Kamer van 29 November jl., nopens de verbetering van het lot der slaven. Dergelijke splitsing zou hij in het belang achten van eene doeltreffende discussie. Zij zou ook de taak van den Minister gemakkelijker maken. Hij gelooft, dat men zich jegens den Minister billijk behoort te betoonen. De Minister heeft nog dezen morgen getoond, dat hij niet schroomde zaken breedvoerig te behandelen. Neemt men geene voorafgaande beslissing over de splitsing der algemeene beraadslagingen, dan kan het niet anders of de leden zullen telkens zeggen, dat, nu zij toch aan het woord zijn, zij ook een ander punt zullen bespreken. Eene geregelde discussie zou daardoor worden afgebroken. Dan zou het te voorzien zijn, dat er ook over andere zaken als bijlagen tot de koperen plaatjes zal gehandeld worden.

De heer Thorbecke ondersteunt de motie, door den vorigen Spr. gedaan, doch wil alleen het besluit doen strekken tot het thans in behandeling zijnde onderwerp; is dit afgehandeld, dan kan men zien wat verder te doen.

De heer Groen van Prinsterer vereenigt zich daarmede. Zijn voorstel had gelijke strekking.

De motie van orde wordt hierop aangenomen.

De heer van Bosse zet hetzelfde voorop, hetgeen jl. Zaturdag door den heer van Goltstein is gedaan, dat namelijk de behandeling van dergelijke onderwerpen, als hetwelk thans ter sprake is, niet aangenaam is. Spr. beaamt dit ten volle. Men weet toch dat door vele zaken met den mantel der liefde te bedekken, men zich vrienden verwerft, doch dat men zich vijanden maakt door de waarheid te zeggen. Dit zal hem echter niet weerhouden te spreken waar hij meent dat dit spreken pligt is in het algemeen belang. Voor echter tot de behandeling der zaak over te gaan, geeft hij op, dat de heer Enthoven zich begeven heeft bij den heer Wintgens, lid der commissie van rapporteurs, en hem omtrent de zaak ingelicht heeft, die deze aan hem, Spr., als voorziter van gezegde commissie, medegedeeld heeft, en van daar dat de zaak in de sectien ter sprake is gebragt. Nu zal Spr. overgaan, zijne beschouwingen omtrent de aanhangige zaak mede te deelen. Het punt, waar het hier op aankomt, is niet een inquisitoriaal onderzoek omtrent een ambtenaar onder het Ministerie van Finantien ressorterende, maar wel of de Ministers 's lands belang behoorlijk hebben behartigd met naauwkeurigheid, naauwgezetheid, voorzigtigheid en met het oog op het groot vertrouwen, hetwelk de Regering bij het votum der Muntwet op zulke aanzienlijke sommen verkreeg.

Juist de vroegere geschiedenis, waarop de Minister straks gewezen heeft, was een waarschuwend voorbeeld voor de Regering, om vroegere klippen te vermijden. De leden der Kamer hebben vele stukken ontvangen. Daaruit is eenig licht geput. De Minister heeft ook eenige inlichtingen gegeven. En nu vraagt Spr. of hij inderdaad op de hoogte der zaak is? Hij moet daarop ontkennend antwoorden. Neen, de zaak is hem niet helder genoeg, hij wenscht meer. Hij zal de gronden van zijne twijfeling opgeven, en op het voetspoor der indeeling van de rede des Ministers vragen of hetgeen *vóór*, *bij* en *na* de aanbesteding heeft plaats gehad, het bewijs oplevert dat 's lands belang behoorlijk is behartigd. Hij zal daarbij wel moeten doen hetgeen de Minister genoemd heeft het groeperen van feiten; hij moet alles in onderling verband beschouwen, om het vroeger gebeurde goed te doen uitkomen. Eene eerste vraag is: is er genoeg gezorgd voor vrije concurrentie? Juist de herinnering, door den Minister aan het vroeger gebeurde en aan het toen bestaan hebbende monopolie toont aan, hoeveel belang er bij vrije concurrentie was. Spr. constateert alleen dit, dat er tusschen de adressanten en den Minister ook omtrent dit punt verschil bestaat, eene tweede vraag is, of het voor de Regering geraden was den Muntmeester toe te laten tot de zaak te concurreren. De vraag is niet, of dit door de wet verboden was, maar of de Regering wel deed hem zulks toe te laten. Spr. moet nu even stilstaan bij het proces-verbaal. De Minister van Finantien heeft te regt gezegd, dat het hier geen eigenlijk proces-verbaal geldt, dat in regten bewijskracht heeft. Op het aangemerkte door den Minister, dat het stuk niet door de partijen geteekend is, moet Spr. zeggen, dat twee belanghebbenden, die bij de conferentie tegenwoordig waren, daarvan ook aanteekening gehouden en aan de commissie van rapporteurs dat relaas medegedeeld hebben.

Het is daarom, dat die commissie ook vroeg het proces-verbaal, door den secretaris-generaal opgemaakt. Het is opmerkelijk dat de beide stukken niet dan op een punt verschillen, waarop Spr. echter moet wijzen. In het relaas der belanghebbenden staat namelijk dat de Muntmeester acht dagen voor de aanbesteding afstand gedaan heeft van de overeenkomst tusschen hem en den heer van Vlissingen gesloten. Dit feit nu wordt bevestigd door dien heer zelven op blz. 11 zijner brochure. Het is Spr. voorgekomen dat zoowel de Min. van Kolonien, in de bijeenkomst met de commissie van rapporteurs, als later de Min. van Fin. over die omstandigheid hebben willen henenglijden. Immers de Minister van Finan

cien heeft in de vorige week gezegd, dat die opzegging lang voor dat de aanbesteding had plaats gehad, zou zijn geschied. Nu zal Spr. niets afdingen op de loftuiging van de regtschapenheid en loijauteit des Muntmeesters. Hij constateert alleen: dat deze 8 dagen vóór de aanbesteding aan het contract gerenonceerd heeft en dat in Januarij reeds beslist was dat de muntslag aan de munt zou plaats hebben, zoodat hij eenige maanden compagnon van den fabrikant is gebleven. Spr. heeft ook niet gaarne gezien die overeenkomst met de belofte van eene bepaalde som als de aanneming gezamenlijk zou geschieden. Hij vraagt alleen: was de Regering met dat deelgenootschap bekend, en is de renunciatie van den Muntmeester op haren last geschied?

Waarin ligt Sprekers bezwaar vooral? Het is daarin, dat de muntmeester alleen deskundige in deze zaak is en men hem toelaat te contracteren met een fabriekant, zoodat men zich dus van dien eenigen persoon berooft, die, bij verschil met den aannemer, een oordeel zou kunnen uitspreken. Wie zou het hem kwalijk genomen hebben, wanneer hij als aannemer, de hoogste som had willen bedingen? Ook voor andere aannemers was in die overeenkomst eene belemmering der concurrentie. De muntmeester wist *ratione oficii* meer dan de andere concurrenten weten konden. Men heeft wel aangemerkt, dat de heer Enthoven wel wist, welk soort koper voor de plaatjes noodig was, en er dus geene nadere opgaven noodig waren. Maar Spr. antwoordt, dat dit niet opgaat voor andere concurrenten. Waarom de andere gegadigden niet in de gelegenheid gesteld, zich met de monsters koper bekend te maken. De muntmeester was van voordeeliger conditie met opzigt tot al deze zaken. Spr. vraagt of deze ook kennis droeg van de onderhandsche aanbestedingen der concurrenten?

Hij bespreekt verder nog eenige bezwarende conditiën. Daaronder behoort ook de vrees voor de keuring, opgedragen aan twee ambtenaren van het muntcollegie en een ambtenaar aan het Ministerie van Finantien. Die ambtenaar kon wel de muntmeester zelf zijn. Spr. neemt aan, dat dit niet het geval zou zijn geweest, maar *facto* was toch de muntmeester de keur-commissie zelve. Die commissie kan toch geen 530 millioen stuks koperen plaatjes onderzoeken, maar wel eenige proeven nemen in het groot; in de munt echter moeten zij stuk voor stuk worden nagegaan, om te zien of alles goed bewerkt is, en als dan de muntmeester klagten opperde, meent men dan, dat dit geen invloed op het oordeel der commissie van keuring zou gehad hebben? Er was dus grond om te vreezen, dat de muntmeester grooten invloed op de keuring zou uitoefenen. Ook daarin moest dus een krachtige aandrang geweest zijn, hem van het smelten en het verwerken der munt uit te sluiten: het was eene groote fout hem daarin toe te laten.

De zitting wordt hierop geschorst. — Bij de hervatting der werkzaamheden brengt de Commissie voor de verzoekschriften verslag uit op twee in hare handen gestelde adressen, als 1o. van Bertrant en 2o. van Schretlin, beiden te Leiden. In het *eerste* wordt gezegd, dat, als adressanten bekend waren geweest, dat er vrijdom van regten ware verleend voor den invoer van de koperen plaatjes en van nog andere vergunningen, aan de tegenwoordige aannemers verleend, zij ook zouden hebben ingeschreven en wel 2 ton beneden den aannemingsprijs. Zij verzoeken de nietig-verklaring van het contract en eene nieuwe aanbesteding. — Het *tweede* adres is eene adhaessie van het adres van de heeren de Heus, Krepel en Enthoven en Cie.

Beide adressen worden ter griffie nedergelegd.

De beraadslagingen hervat zijnde, vervolgt de heer VAN BOSSE zijne rede. — Daarna voeren nog het woord de heeren VAN ECK, DE POORTER en HOYNCK VAN PAPENDRECHT. Zij ontwikkelen mede de nog bij hen bestaande bezwaren in weêrwil der uitvoerige rede van den Minister van kolonien. Deze Minister, zoo mede die van financien, verdedigden op nieuw in 't breede hunne, hetzij gezamenlijke, hetzij afzonderlijke handelingen ten deze.

Tegen het einde der ziting doet de heer Thorbecke het belang voor de Kamer en het Gouvernement uitkomen om, het veelvuldige, dat ten deze nog onopgelost is, in aanmerking nemende, niet verder met deze discussien voort te gaan; doch te besluiten tot eene parlémentaire enquête. Morgen ochtend ten 11 ure zal dat voorstel in behandeling komen.

's Gravenhage, 10 December.

Z. M. heeft tot burgem. te Borne benoemd J. J. van Cleeff.

Z. M. heeft 1o. aan den staatsraad mr. A. J. Vos de Wael, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als burgem. der gemeente Zwolle; en 2o. tot burgem. der gemeente Zwolle benoemd mr. J. A. G. baron de Vos van Steenwijk.

Z. M. heeft aan de nagenoemde officieren bij de dienstdoende schutterij te Utrecht, op hun verzoek eervol ontslag verleend, als: aan Mr. A. S. van Hengelaar en aan Jhr. J. J. Lampsins van den Velden, als kapiteins; aan Mr. H. Waller, als 1sten luitenant; aan Mr. M. E. C. Bijleveld en aan Mr. F. D. F. de Meij van Alkemade, als 2de luitenants, den laatstgenoemde onder gehoudenheid tot het volbrengen der uit kracht der wet op hem nog rustende verpligtingen als gewoon lid der schutterij bij de reserve.

Z. M. heeft aan den gewezen cipier van het huis van arrest te Sneek, C. C. Wijnands, een pensioen verleend ten bedrage van *f* 183 's jaars.

Z. M. heeft den heer C. N. Stibolt benoemd tot Nederlandschen consul te Christiania.

Gisteren is er een groot diner ten hove gehouden, waarbij tegenwoordig geweest zijn: het geheele Hof, HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik, benevens de Ministers, Ministers van Staat en Oud-Ministers.

Zaturdag jl., heeft er bij Z. Exc. den Baron d'André, Minister van Z. M. den Keizer der Franschen bij het Nederlandsche Hof, een groot diplomatiek diner plaats gehad, dat door al de leden van het corps, benevens Z. D. H. den Hertog van Saxen-Weimar en Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken werd bijgewoond.

Door den Minister van Binnenlandsche Zaken is bepaald dat de herstemming ter benoeming van een lid voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het hoofdkiesdistrict Sneek zal plaats hebben den 18 dezer.

In deze Residentie is aangekomen en aan het hôtel *Paulez* afgestapt, Mgr. Septime Marie Vechotti, Apostolische Internuntius, vergezeld van zijnen Secretaris, den heer Antoine Baldassani en gevolg, komende van Rome.

Naar men verneemt, is de voormalige Internuntius, Mgr. Belgrado, door Z. M. benoemd tot Kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

De *Berl. Börsen Zeit.* zegt, dat de verwachte opzegging van het handelstractaat tusschen Nederland en Belgie, hetwelk ook de belangen der Rijngewesten raakt, de opmerkzaamheid der handelswereld tot zich trekt.

Reeds voor eenigen tijd hebben wij berigt, dat de geruchten van die opzegging geheel ongegrond waren en een der meest gelezen Belgische bladen heeft dit in de vorige week bevestigd.

In de zitting van den gemeenteraad alhier van morgen zal behandeld worden:

a. Het doen van mededeelingen.

b. Beraadslagen over:

1o. de door de Commissie ter herziening der Plaatselijke belastingen ontworpen *Nota van beantwoording* en *Nota van wijziging*; op de Nota's van den Minister van Binnenlandsche Zaken en van Gedeputeerde Staten, betrekkelijk de voorgedragene verordeningen op de heffing en op de invordering eener eigene belasting op het gemaal.

2o. het berigt, de consideratien en het advies van voornoemde commissie op het request van B. M. Perk, moutmolenaar alhier, mede in betrekking tot de heffing van de belasting op het gemaal.

c. Benoemen van:

1o. twee inspecteurs voor de gemeente-apotheek.

2o. drie leden in de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt.

d. Beraadslagen over:

1o. het prae-advies van Burg. en Weth., betrekkelijk het Delftsche veer.

2o. de door de commissie tot herziening der strafverordeningen, voorgestelde wijziging van de artt. 3 en 4 der verordening op den veenpolder onder Haag-ambacht.

Naar men verneemt, is Zaturdag avond de ter dood veroordeelde Jacob Maasdam, tot bekentenis gekomen van den door hem gepleegden moord, weswege hij voor het Provinciaal Geregtshof van Zuidholland had te regt gestaan.

In de afgeloopene week is door een reiziger, die nachtverblijf gehouden had in het hôtel *Fuhri*, ten nadeele van een mede daar logerenden heer, een diefstal van ongeveer *f* 600 aan bankpapier gepleegd. De dief door een inspecteur van politie en een bediende van gemeld hôtel naar Amsterdam nagereisd zijnde, is onze politie en die van de hoofdstad er spoedig in geslaagd hem in handen te krijgen, met een gedeelte van den buit. Ruim twee honderd en vijftig gulden had hij reeds verteerd.

De officier van justitie te Leeuwarden berigt, dat, volgens bij hem op den 2 Dec. jl. ontvangen mededeeling, niet aan het adres is bezorgd een brief, op den 24 Junij jl. verzonden aan Augustinusga, gemeente Achtkarspelen, naar 's Gravenhage, waarin gesloten was een bankbiljet, groot *f* 25, van 25 Mei 1851, no. 65; en verzoekt dienaangaande berigt en aanhouding van het vermiste bankbiljet. (*Politiebl.*)

Volgens berigt van den commissaris van politie Waldeck te 's Gravenhage, dd. 7 Dec. jl., wordt vermist een van daar naar Dordrecht, op 27 Nov. jl., per post verzonden brief, waarin vier bankbiljetten, als een van 31 Jan. 1852, no. 209, groot *f* 100; een van 2 Jan. 1851, no. 229, groot *f* 100; een van 26 Jan. 1852, no. 678, groot, *f* 100, en een van 8 Sept. 1851, no. 429, groot *f* 25; alsmede een brief van 's Gravenhage naar Noordwolde op 5 Nov. jl. verzonden, waarin: een bankbiljet, groot *f* 25, no. 382 en een muntbiljet, groot *f* 10, no. 241. — De commissaris van politie voornoemd verzoekt opsporing, aanhouding en berigt. (*idem.*)

Door den buitengewoon vroeg ingevallen vorst, is thans de scheepvaart reeds sinds eenige dagen in onze noordelijke provincien gestremd; velen is dit te vroeg overvallen, en dit zal menig ongerijf doen ontstaan: honderde schepen met turf moesten nog afkomen van 't nieuwe Drentsche kanaal, de Drentsche hoofdvaart enz., van waar de meeste turf moet afgevoerd en naar Holland verscheept worden, als hadden de meeste schippers nog plan een paar vrachtreizen met turf naar Holland te doen. Terwijl de communicatie voor de beurtschepen is afgebroken, zoo zijn veel handels-artikelen niet ter bestemder plaats gekomen, liggende de schepen overal zeer verstrooid.

Naar men met zekerheid verneemt, is het plan gevormd tot den aanleg van een spoorweg van Luik, op Tongeren, Maastricht, tot 's Hertogenbosch, en waartoe alreeds door de Belgische administratie de medewerking van de Maastrichtsche regering zoude zijn verzocht. (*N. R. Ct.*)

Naar men verneemt, heeft de kapt.-luit. ter zee J. H. Volmer Knollaert een cadeau ontvangen uit achting en vriendschap van het état-mayor der op den 1sten Nov. ll. buiten dienst gestelde brik *de Arend*. Het is eene canapé van den nieuwsten smaak, waarop een zilveren plaatje met de namen van dat état-mayor. (*N. R. Ct.*)

Amsterdam, 8 Dec. De gemeenteraad heeft het stedelijk geneeskundig personeel geregeld en dien ten gevolge benoemd tot speciaal geneesheer voor de oogziekten, dr. E. F. Hoijack, tot deskundige voor de orthopaedie, dr. L. Dusseau, tot stadsdoctoren de heeren R. J. d'Ailly, G. van Epen, P. Hartenroth, C. E. Heinsius, H. B[illegible] Lich, L. J. Sanders van Loo, N. Meursinge, S. E. Rose[illegible] M. C. Simon, E. H. G. Thijssen, H. Verbeek en P. A. [illegible] Waal; tot stads- heel- en verloskundigen, de heeren A. Boom, J. Greeve, H. van de Roemer, en J. C. Scheffer.

Utrecht, 8 Dec. Gister aanvaardde de hoogleeraar Ro[illegible] zijne betrekking aan onze hoogeschool, door het houden van eene oratie in het groote Auditorium.

Vlaardingen, 8 Dec. Op de scheepstimmerwerf [illegible] naamd *'s Lands Welvaren*, van den heer A. v. d. Werf [illegible] Willigen, alhier, is gisteren de kiel gelegd voor een nieuw hoekerschip, genaamd: *de Jonge Wouter*, bestemd voor de haring- en koopvaardijvaart, voor rekening van de heeren W. van Rossen en Zonen aldaar, zullende gevoerd worden door den stuurman M. Kwakkestein. Als eene bijzonderheid voegt men hierbij dat de reeder, die reeds een 87 jarigen leeftijd heeft bereikt, circa 70 jaren onafgebroken hetzelfde bedrijf heeft uitgeoefend.

Eerste Huwelijks-afkondiging.

Zondag, 9 December 1855.

Christiaan Kornman, 42 j., gescheiden echtgenoot van Jacoba Johanna le Duc, met Alberta Smit, 48 j., wed. van Franciscus Eerhard. — Tieleman Meijer, 33 j., met Anna Jacoba de Haan, 38 j., wed. van Johannes Corving. — Antonius Hendricus Johannes Ruijgrok, 28 j., met Elisabeth Lucke[illegible] j. — Reinier Brand, 34 j., met Theodora Antonia Knaap, 28 j. — Eliazar Lion van Vliet, 34 j., met Roosje Heijman, 26 j. — Floriaan Susan Beck, 27 j., met Maria Florij, 23 j. — Jacob Salomon van Wijnbergen, 30 j., met Helena Pol[illegible] 43 j. — Willem Asueer Jacob baron Schimmelpenninck van der Oije, 21 j., met Jonkvrouwe Cornelia Maria Steengracht, 2[illegible] j. — Jacob Snoek, 34 j., met Martha Turksma, 28 j. — Isaac Korver, 26 j., met Elisabeth Eijken, 24 j.

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwb., Donderdag, 13 December 6¾ ure.

OTHELLO, grand opéra en 4 actes; L'ECOLE DES AGNEAUX, comédie en un acte et en vers.

Kon. Holl. Schouwb., Dingsdag, 11 Dec. 7 ure.

VICTORYN, OF HET WEESKIND EN DE MOORDENAAR, tooneelspel in 3 bedrijven; daarna: HET PROCES OF EEN UUR ACHTER DE TRALIEN, blijspel in twee afdeelingen.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 10 December 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	62 5/16	3/8	5/16
Dito dito 1844.	3	73 7/8	74	73 7/8
Dito dito 1844.	4	92 5/8	11/16	5/8
O. I. L. 1844 . . .	4	—	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89 1/4	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	—	—	—
BELGIE. certific., bij *Rotschild*. . .	2 1/2	50 1/16	—	—
RUSL. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	102	—	—
Dito 1828—1829 . .	5	101	—	—
Insch. in Assign. . .	6	—	—	—
Cert. van dito. . . .	6	57	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	81 1/4	—	—
Hope en C°. 1840.	4	75 3/8	—	—
Stieglitz.	4	—	—	—
dito 1854.	5	80 3/8	1/2	3/8
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	87 1/2	—	—
POLEN. Certific. . .	4	—	—	—
Aand. Lot. fl. 500.		142 1/4	—	—
SPANJE. Nieuwe . .	1 1/4	20 3/16	1/4	1/4
Buitenl.	3	38 5/8	—	—
Binnenl. 6/m. . . .	3	33 5/16	7/16	3/8
Cert. Coup.		4 3/4	—	—
Amortisable		7 7/16	1/2	1/2
PORTUG. Lond. . . .	3	40 3/8	—	—
OOSTENR. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	63 5/8	7/8	—
Dito 1849—1854. .	5	73 5/8	3/4	5/8
Dito Zilv. Nation. .	5	66 7/8	67 1/8	67
Dito 1847—1852. .	2 1/2	32 5/8	3/4	—
PRUISS. Lot. 1854. .	3 1/2	194 1/2	—	—
BRAZ. Lond. 1824. .	5	98 1/2	—	—
PERU "	4 1/2	—	—	—
MEXICO "	3	18 1/8	1/4	1/8
GREN. "	2 3/4	19 5/16	3/8	—
Uitgestelde.		6 7/8	—	—
ECUAD. Lond. . . .		3 7/16	1/2	—
VENEZ. "	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Vaste markt, handel beperkt.

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid. . . .	3	pCt.	89 Ex. dev.
Spanje.	1 1/4	"	20 5/8 à —
Mexico	3	"	19 3/4 à —

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2	pCt. fr.	—
" "	3	"	64.50
Spanje	3	"	34 1/8
"	1 1/4	"	20 1/4

WEENEN, heden.

Metalliek	5	pCt.	—
Nationaal	5	"	—
Wissel London		"	—
Zilver		"	—

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.